

Bild 1

Bild 1:

Intro

Bild 2

Bild 2: De globala målen

Det här är de globala målen för hållbar utveckling. På engelska: *The Sustainable Development Goals*, och ofta används förkortningen SDG.

På ett toppmöte i FN:s högkvarter i New York i september 2015 antogs Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030 är den nya utvecklingsagendan som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål och medel. Det är enormt ambitiösa mål. Kolla på mål ett. *Ingen* fattigdom. Idag är det ca 10 % av världens befolkning som lever i extrem fattigdom (extrem fattigdom definieras av Världsbanken som när en person har en köpkraft på mindre än 1,9 dollar per dag, eller knappt 18 kronor). 2030 ska ingen. Ingen. Längre leva i fattigdom.

De globala målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor, samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

De globala målen talar om hållbar utveckling utifrån tre lika viktiga perspektiv: social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling.

De 17 globala målen för hållbar utveckling har nu ersatt Millenniemålen. Denna förändring innebär att:

- Inga mål har tagits bort (alla områden kvar och ambitionsnivån ökat).
- Större fokus på hållbar utveckling (hela sex av sjutton mål är direkt kopplade till hållbar utveckling och långt mer detaljerade än tidigare).
- Större fokus på ojämlikhet (för första gången finns ökad jämlikhet, inom och mellan länder, som ett ut-talad mål på global nivå).

- Större fokus på *orsakerna* till fattigdom och brist på tillväxt (de nya målen innebär förutom en övergripande målbild över hur långt vi vill ha kommit om 15 år, också direkta mål som pekar hur vi ska komma dit).
- Fred, stabilitet, rättvisa och fungerande stater - är nya mål som finns med i mål 16. (Mål 16 försöker omfatta detta med en rad delmål som bland annat rör konfliktförebyggande åtgärder, starkare institutioner, mänskliga rättigheter, och arbete mot korruption och våld.)
- Utrota fattigdomen överallt i alla dess former – är ett mer ambitiöst mål, till skillnad från Millenniemålen som hade det övergripande målet att halvera fattigdomen. (Målet i sig, det statistiken försöker fånga, är direkt avgörande för många av de övriga målen.)
- De globala målen är betydligt mer universella än vad Millenniemålen var. (Millenniemålen fokuserade främst på utvecklingen i så kallade "utvecklingsländer". De nya målen ska uppnås överallt. Det är ett gemensamt ansvar att alla länder ska nå alla målen. Och det kräver insatser i alla länder.)

Innehållet i Agenda 2030

I dokumentet för Agenda 2030 finns det:

Ingress med fem P. (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership)

(På svenska: Människorna, Planeten, Välståndet, Freden, Partnerskapet)

Deklaration med 53 punkter som bl.a. har underrubrikerna: *Vår vision, Våra gemensamma principer och åtaganden, Vår värld i dag, Den nya agendan, Medel för genomförande, uppföljning och översyn*, samt avslutningsvis *Ett uppdrag för handling för att förändra vår värld*. Allt skrivet i "vi"-form.

17 mål för hållbar utveckling och under varje mål ett antal delmål och medel, totalt 169 stycken.

Medel för genomförande och det globala partnerskapet.

Uppföljning och översyn.

Agenda 2030 är inte juridiskt bindande som en konvention om exempelvis en miljöfråga eller mänskliga rättigheter är när en regering har ratificerat konventionen i fråga. Men den är politiskt och moraliskt bindande.

En stor utmaning är huruvida människorna i ett land känner till att regeringen i fråga har ställt sig bakom Agenda 2030. Hur ska de annars kunna kräva av sin regering att den arbetar för att nå målen?

Bild 3: Mål 5: Jämställdhet

Mål 5: Jämställdhet

En stor del av arbetet för en hållbar utveckling har koppling till jämställdhet och specifikt mål 5 som handlar om just jämställdhet. Jämställdhet är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Alla former av våld och diskriminering drabbar såväl individen som hela samhället. Att avskaffa alla former av våld och diskriminering mot kvinnor och flickor är inte bara en grundläggande mänsklig rättighet, utan också avgörande för att människor och samhällen ska utveckla sin fulla potential.

Jämställdhet

Jämställdhet är ett politiskt begrepp som betonar jämlikhet mellan kön. Jämställdhet brukar definieras som att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.

För att uppnå jämställdhet skall kvinnor och män behandlas lika. Detta är något som på flera områden i samhället inte uppfylls. Till exempel ska kvinnor och män ha lika lön för likvärdigt arbete och lika tillgång till god och säker hälso- och sjukvård.

Jämställdhetsarbetet kan ha olika fokus. Det kan handla om att kvantitativt uppnå en jämn fördelning av kvinnor och män, eller om att vidta åtgärder för att förändra maktförhållanden mellan könen.

Bild 4

Bild 4: Delmål till mål 5

För att uppnå jämställdhet är de globala målet för jämställdhet uppdelat efter 9 delmål som gemensamt arbetar för en mer hållbar värld.

5.1 Utrota diskriminering av kvinnor och flickor

Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Utrota våld mot och utnyttjande av kvinnor och flickor

Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa tvångsäktenskap och könsstympning

Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Värdesätt obetalt omsorgsarbete och främja delat ansvar i hushållet

Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande

Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Pekingplattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

5.A Lika rätt till ekonomiska resurser och ägande samt tillgång till finansiella tjänster

Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.B Stärk kvinnors roll med hjälp av teknik

Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.C Skapa lagar och handlingsplaner för jämställdhet

Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

Bild 5

Bild 5:

<https://www.youtube.com/watch?v=MsbAETRE7b4>

Bild 6

Bild 6: FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Den **10 december 1948**, antog FN:s generalförsamling den allmänna förklaringen om de **mänskliga rättigheterna**. Från den dagen sägs de mänskliga rättigheterna vara universella, det vill säga gälla alla människor på jorden, oavsett vem du är eller var du bor.

Förklaringen definierar vilka de grundläggande mänskliga rättigheterna är. Den uttrycker den gemensamma viljan och strävan hos FN:s medlemsstater att arbeta för mänskliga rättigheter, rättvisa och jämställdhet i alla världens länder. Deklarationen säger att envar är berättigad till dessa absoluta rättigheter, utan åtskillnad av något slag. Det handlar om mänsklig värdighet och hur mänsklig värdighet kan beskyddas. Texten säger att det är just erkännandet av människors universella och odelbara rättigheter som ligger till grund för rättvisa, frihet och fred i världen.

Hela världens förklaring

När FN:s generalförsamling antog texten till den allmänna förklaringen 1948 sa man att texten skulle spridas över hela världen, oberoende av regioners politiska förhållanden för att den skulle utgöra ett gemensamt rättesnöre för alla nationer att sträva efter. I dagsläget har nästan alla världens stater accepterat den allmänna förklaringen som ett kontrakt mellan regeringen och deras invånare.

Den har också fungerat som en utgångspunkt för det expanderande folkrättsliga systemet om skydd av olika individers och grupper rättigheter. Eftersom den allmänna förklaringen antogs den 10 december 1948, har den 10 december blivit den dag då vi uppmärksammar mänskliga rättigheter världen över.

MR-förklaringen är inte juridiskt bindande men den betraktas som ett moraliskt rättesnöre som alla stater ska respektera. Den har också gett upphov till en rad konventioner och andra dokument. Några av de mest kända är Barnkonventionen, Kvinnokonventionen och Konventionen mot tortyr. På senare år har bland annat Konventionen för funktionsvarierades rättigheter tillkommit.

Bild 7

www.fn.se

Artiklar kopplade till jämställdhet

- **Artikel 1:** Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap
- **Artikel 2:** Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvaltare, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.
- **Artikel 7:** Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering
- **Artikel 16:** 1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

Bild 7: Artiklar kopplade till jämställdhet

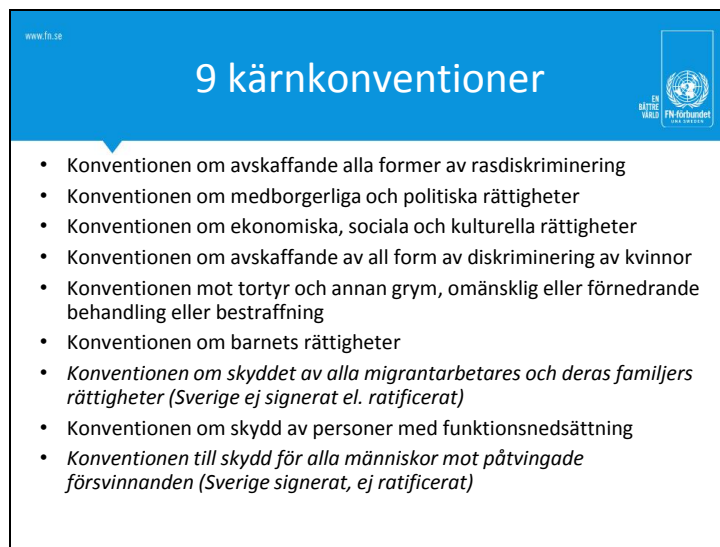
30 Artiklar

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna består av 30 artiklar som gemensamt uttrycker de grundläggande och universella fri- och rättigheterna. Artiklarna behandlar både sådant som alla har rätt till, som frihet och utbildning, och sådant som alla har rätt att vara fri från, som slaveri och tortyr.

Det är den första universella förklaringen om att det finns grundprinciper av odelbara rättigheter som gäller för alla och som världens stater gemensamt ska leva upp till. Förklaringen är också utgångspunkten för alla juridiskt bindande internationella folkrättsliga konventioner och den utgör grunden i det internationella arbetet med att övervaka de mänskliga rättigheterna i världens stater.

Samtliga av de mänskliga rättigheterna har en stark koppling till jämställdhet och jämställdhet är på något sätt implementerade i alla. Ovanstående artiklar har dock en särskild koppling till just rätten kring män och kvinnors lika rättigheter det vill säga rätten till acceptansen av jämställdhet. Läs därför upp artikel 1, artikel 2, artikel 7 och artikel 16.

Bild 8

Bild 8: 9 kärnkonventioner

FN:s främsta redskap för att skydda de mänskliga rättigheterna är **konventioner**. I den allmänna förklaringen säger länderna att det är viktigt med mänskliga rättigheter, men de lovar inte att göra det som står i förklaringen. Nästa steg var därför att ta fram konventioner. Länder som har ratificerat en konvention har förbundit sig att agera i enlighet med dess innehåll.

Ett land ansluter sig till en konvention i två steg:

Först sker ett undertecknande som ett viljeuttryck av en regering att verka för en ratificering av konventionen.

Därefter ser landet över och ändrar, om det är nödvändigt, sin nationella lagstiftning så att den överensstämmer med konventionen.

När arbetet med den nationella lagstiftningen är klar kan landets styre godkänna att konventionen ratificeras. Länder som har ratificerat en konvention kallas för konventionsstater.

Det finns möjlighet att reservera sig mot delar i konventionstexten, något som många länder utnyttjar.

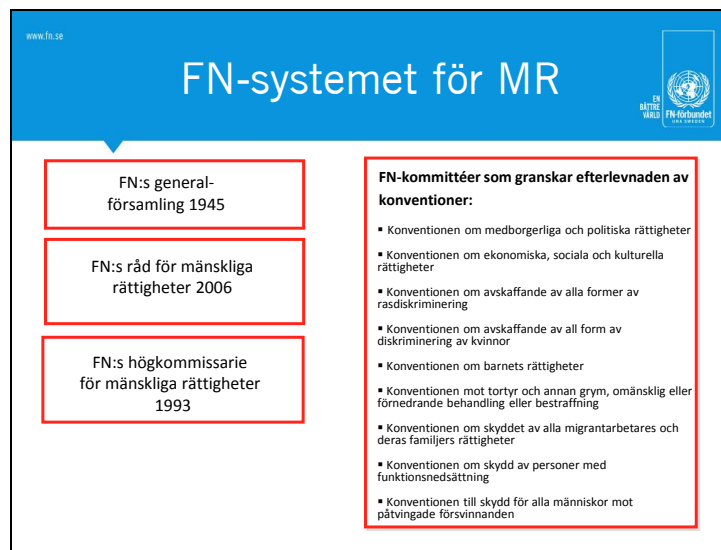
Reservationer urholkar konventioner

Ett problem med reservationer är att innehållet i en konvention riskerar att urholkas om ett land reserverar sig mot alltför många eller viktiga bestämmelser.

Wienkonventionen om traktaträtten slår fast att reservationer inte kan tillåtas om de är oförenliga med en konventions ändamål och syfte. Det är emellertid inte alla MR-konventioner som hänvisar till denna bestämmelse. En av de konventioner som har flest reservationer är Konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor. C:a 60 länder har reserverat sig mot delar av innehållet.

Det finns **nio s.k. kärnkonventioner** för mänskliga rättigheter i FN-systemet. Bilden visar dessa nio, när de tillkom och vilka Sverige anslutit sig till. Kärnkonventioner kallas så för att de har en särskild tyngd i FN-systemet då varje sådan konvention har en kommitté knuten till sig som övervakar staternas arbete med konventionen. Varje stat som har ratificerat en konvention är skyldig att kontinuerligt lämna skriftliga rapporter till den aktuella kommittén. Med jämna mellanrum **rapporterar den svenska regeringen** om efterlevnaden av sina internationella MR-åtaganden till FN:s övervakningskommittéer.

Bild 9

Bild 9: FN-systemet för MR

Bilden visar **FN:s olika organ för mänskliga rättigheter**.

I rutan till höger nämns de kommittéer, med sakkunniga juridiska experter, som är knutna till de olika kärnkonventionerna (se förra bilden).

Många frågor om mänskliga rättigheter tas även upp på hösten i New York av **generalförsamlingens tredje utskott**. Utskottet är ett av FN:s generalförsamlings sex utskott och det behandlar sociala, humanitära och kulturella frågor. Alla FN:s medlemsländer har en röst i generalförsamlingen.

FN:s råd för mänskliga rättigheter ersatte 2006 den tidigare kommissionen för mänskliga rättigheter som fick mycket kritik för att vara ineffektivt och alltför politiserat. För att förbättra övervakandet av de mänskliga rättigheterna och undvika kommissionens misslyckanden förändrades arbets sättet och kriterier för medlemskap skärptes.

Istället för att utvalda länder skall pekats ut och kritiseras, som var situationen i kommissionen, granskas nu alla länder rutinemässigt under en 4-årsperiod. 47 länder är medlemmar och möts regelbundet i Genève. Det finns även möjlighet att kalla till specialsessioner då kritiska MR-situationer behandlas separat.

Sverige kandiderade för en ordinarie plats i rådet för perioden 2013-2015 men valdes inte in och kan därmed inte delta i rådets omröstningar om olika frågor. Istället har Sverige s.k. observatörsstatus vilket ger möjlighet att delta i diskussioner och föreslå frågor till dagordningen. Exempel på en fråga som Sverige drivit och fått gehör för är tillsättandet av en specialrapportör för Iran.

En **högkommissarie för de mänskliga rättigheterna** tillsattes för första gången 1993 av FN:s generalförsamling. Högkommissarien ska främja och skydda de mänskliga rättigheterna, vara rådgivare till regeringar och samordna aktiviteter inom FN-systemet som rör mänskliga rättigheter.

Bild 10

www.fn.se

FN för jämställdhet

ES
BÄTTRE
1945
FN-förbundet
1945-2020

- **Mänskliga rättigheter:** Ett skydd för alla människors rätt till lika rättigheter och skyldigheter
- För att förhindra könsdiskriminering och främja kvinnors rättigheter krävdes ett starkare, mer heltäckande, skydd
- Normativt system som skydd för specifika grupper i form av konventioner och deklarationer
  - Kvinnokonventionen
  - Pekingplattformen
  - Commission on the status of Women

Bild 10: FN för jämställdhet

I San Francisco genomdrevs 1945 ett internationellt avtal som fastslog att jämställdhet mellan män och kvinnor är en grundläggande mänsklig rättighet. FN har också fastställt att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska kunna nå en hållbar och fredlig utveckling i världen, och mål 5 i Agenda 2030 behandlar jämställdhet.

Redan i FN-stadgan står det skrivet om män och kvinnors lika rättigheter. Mänskliga rättigheter grundar sig på idén om att alla människor har universella rättigheter som är lika för alla, oavsett könstillhörighet, sexuell läggning, kultur, etnicitet eller andra saker som kan göra att man skiljer sig från andra människor. Med det kommer grundtanken om att alla människor är födda fria och har ett lika värde - alla ska därför ha samma rättigheter och skyldigheter.

Trots detta visade det sig att de allmänna instrumenten för mänskliga rättigheter emellertid inte var tillräckligt kraftfulla för att hindra könsdiskriminering och främja kvinnors rättigheter. Därför ansågs det att de behövdes starkare skydd för kvinnor, så att deras rättigheter skulle säkerställas. Det skapades därför ett normativt system som skulle skydda vissa specifika grupper inom de mänskliga rättigheterna, detta är vad som kallas för konventioner och deklarationer. Kvinnokonventionen antogs av generalförsamlingen 1979 och trädde i kraft 1981.

Bild 11

www.fu.se

Resolution - Deklaration - Konvention

- **Deklaration** – en viljeyttring och ett moraliskt ställningstagande av världssamfundet.

↑
resolution

- **Konvention** – juridiskt bindande för de stater som undertecknar och ratificerar dem.
  1. Att underteckna (*sign*)
  2. Att ratificera (*ratify*)

Bild 14: Resolution- Deklaration – Konvention

Deklarationer är en viljeyttring och ett moraliskt ställningstagande av världssamfundet, som inte är juridiskt bindande för FN:s medlemsstater.

Deklarationer botten ofta i **resolutioner** som antagits av generalförsamlingen. En del deklamationer utvecklas senare till **konventioner**.

Konventioner är juridiskt bindande för de stater som undertecknat och ratificerat dem.

Att **underteckna** (*sign*) innebär att man förklarar sig beredd att senare ratificera.

Att **ratificera** (*ratify*) innebär att landet har gjort nödvändiga justeringar för att anpassa sin lagstiftning, och att landets parlament har antagit konventionen som gällande lag. Det kan ta flera år mellan undertecknande och ratificering.

De länder som undertecknat eller ratificerat Kvinnokonventionen är därmed enligt lag skyldiga att följa den på det sätt den undertecknats.

www.fn.se

Sverige och jämställdhet

ES
BÄTTRE
1945 FN-förbundet

- 1919: Beslutades i Sverige att införa allmän rösträtt för kvinnor
- 1921: Giftnar kvinnor blir myndiga vid 21 års ålder
- 1944: Homosexualitet är inte längre förbjudet
- 1965: Våldtäkt inom äktenskapet blir olagligt
- 1982: Alla former av misshandel gentemot kvinnor blir brottsliga
- 1998: Sverige stiftar lag om våld gentemot kvinnor
- 2008: Det stiftas en diskrimineringslag som förbjuder alla former av diskriminering
- 2014: Äktenskapstvång blir brottsligt

Bild 11: Sverige och jämställdhet

Kampen om kvinnans lika rättigheter har under årtionden präglat den politiska debatten. Under 1970-talets kvinnorörelse växte feminism fram som ett fenomen i det svenska samhället som kom att beteckna kvinnors kamp för ett jämställt samhälle. Den tidiga kvinnorörelsen utmärkte sig för kampen om lika juridiska rättigheter och lika sociala villkor där utgångspunkten genomsyrades av kampen mellan könen och kvinnoförtrycket.

Feminism fungerar i dagsläget både som en ideologi och målsättning där kampen för kvinnors lika rättigheter med män kommit att prägla den feministiska jämställdhetsdebatten för att utöka kvinnors villkor och maktordningar.

Ovan följer viktiga årtal för kampen för jämställdhet. Läs upp dem för dina elever.

Tips för ytterligare information om årtalen: <https://www.jamstall.nu/fakta/viktiga-artal/>